

مؤسسه شیعه‌شناسی

گزارشی از مطالعات

اسلام‌شناسی و شیعه‌شناسی در دانشگاه عبری اورشلیم

▪ نام کشور: فلسطین اشغالی

▪ آدرس پایگاه اینترنتی: <http://www.huji.ac.il/>

▪ آدرس پست الکترونیک: webmaster@huji.ac.il

- بخش اسلام‌شناسی دارد: بلی ✓ خیر
- مطالعات شیعه‌شناختی دارد: بلی ✓ خیر
- دوره‌های آموزشی دارد: بلی ✓ خیر
- بخش آموزشی در چه مقطعی است:
- کارشناسی ✓ کارشناسی ارشد ✓ دکترا ✓ غیره
- بخش پژوهشی دارد: بلی ✓ خیر
- مجله دارد: بلی خیر ✓
- کنفرانس، سمینار و کارگاه تحقیق دارد: بلی ✓ خیر

اساتید برجسته: رافائل اسرائیلی، جاکوب لاندوا، موشه یگار، کلینتون بایلی، آمنون کوهن، انتھال غنیم، راث رودد و...

■ معرفی و آموزش:

مؤسسه پژوهشی «گسترش صلح هری ترومن» در سال ۱۹۶۵ تأسیس شد که از پشتیبانی شخص رئیس جمهور وقت آمریکا، هری ترومن برخوردار بود. زمینه‌های مطالعاتی مؤسسه عبارتند از: تاریخ، علوم سیاسی، جامعه‌شناسی جهان غیر غربی با تأکید بر خاورمیانه. این واحدهای پژوهشی در ۵ منطقه متمرکز می‌شدند: آفریقا، آسیا، بالکان، آمریکای لاتین و خاورمیانه که علاوه بر آن‌ها مرکز مینروا در زمینه حقوق بشر هم فعالیت می‌کند. در طول سال برنامه‌های فراوانی از جمله کنفرانس، کارگاه تحقیق، سمپوزیوم و همایش برگزار می‌شود. همچنین تماس‌ها و روابط بین‌المللی با دانشگاه‌ها، مؤسسات و اساتید در رشته‌های مختلف پژوهشی صورت می‌پذیرد.

ظرفیت فعالیت‌های مؤسسه برای گسترش روند صلح خاورمیانه، مؤسسه ترومن را بر آن داشت تا به سایر پروژه‌های آموزشی و تحقیقاتی هم‌عرض بین‌المللی و عمده در سطح فعالیت‌های سیاسی پیوسته و در جهت حل مشکلات و رعایت اصول حقوق بشر طبق تعریف و معیارهای سازمان ملل از حیث امور داخلی و بین‌المللی گام بردارد. به هر حال، جدا از فعالیت‌های پویا در زمینه‌های آکادمیک، بسیاری از اعضای این مؤسسه در مسایل اساسی سازمان وارد شدند.

○ آموزش زبان عربی در دانشکده مطالعات علوم اسلامی و خاورمیانه

واحد زبان عربی یکی از بخش‌های دانشکده مطالعات علوم اسلامی و خاورمیانه است و مسئولیت آن به عهده خانم تیکوا هاسون است. عملاً کلیه دروس و آموزش‌های مربوط به زبان عربی در این واحد صورت می‌پذیرد که محور اصلی یادگیری زبان عربی نیز زبان عربی استاندارد مدرن می‌باشد. این واحد در سه سال درسی، آموزش‌های خود را ارائه می‌دهد که در جزوه اصلی به آن اشاره شده است.

○ برنامه‌های مطالعاتی و واحدهای درسی دانشکده

مقطع کارشناسی در سه سال تحصیلی برگزار می‌شود و دانشجویان تاریخ عمومی، تاریخ یهود، زبان عربی، هنر و علوم اجتماعی می‌توانند از این مقطع استفاده نمایند. مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه نیز دو ساله است. این مقطع شامل دو بخش پژوهشی و غیرپژوهشی است که در بخش پژوهش، دانشجویانی که قصد دارند جهت مقطع دکترا آماده شوند بعد از گذراندن تعداد واحدهای خاصی بایستی یک پایان‌نامه تحقیقاتی طولانی و کاری را به همراه دو امتحان نهایی پشت سر گذارند.

■ دروس

۱. گذشتن از حیات برای خدا - شهادت: شماره درس: RL۲۱۰ مدرس: دکتر موردکای آرادی، تمایل به گذشتن از جان در برابر دشمنان مذهب به عنوان یک شاهد حضور خدا در یهودیت، مسیحیت و اسلام وجود دارد. این درس به بحث شهادت‌طلبی کیدوش هاشم در یهود می‌پردازد.

۲. پیروزی تسلیم‌شدگان ۱: ظهور اسلام در خاورمیانه: شماره درس: M۲۴۱ مدرس: دکتر ضائف مغان کشور کنونی و آینده اسرائیل و جهان عرب به‌طور روز افزون و غیرقابل‌گریزی با قدرت رو به رشد اسلام به‌عنوان سریع‌الرشدترین دین دنیا، مواجه و درهم‌آمیخته‌اند. این درس به شقوق مختلف این مسأله می‌پردازد و ضمن بررسی تاریخ اسلام، مفاهیم، شخصیت‌ها، جنبش‌ها را مورد تحلیل و ارزیابی قرار می‌دهد.

۳. **جغرافیای منطقه‌ای خاورمیانه:** شماره درس: M۲۷۱ مدرس: دکتر جوزف گلاس
بررسی جغرافیای فیزیکی و انسانی خاورمیانه از قبیل کشورهای همچون مصر، عراق، سوریه،
لبنان، اردن و کشورهای عربی.

۴. **خاورمیانه: ابعاد تاریخی:** شماره درس: M۲۰۳ مدرس: دکتر موردکای نیسان
از نگاه تاریخی، بررسی موضوعات اقلیتی، مذهبی و فرهنگی اساسی در منطقه خاورمیانه که با
همدیگر تشکیل‌دهنده عناصر تمدن سیاسی عربی - اسلامی هستند و فرهنگ بدوی، نظریات سیاسی
اعراب، تماس فرهنگی با تمدن غربی، تنوع جوامع و مردم و موضوعات مربوط در قرن بیستم
خاورمیانه را در برمی‌گیرند که محور اصلی درس به شمار می‌روند.

۵. **پیروزی تسلیم‌شدگان ۲: اسلام و جهان:** شماره درس: M۲۶۱ مدرس: دکتر ضائف مغان
این درس در ادامه درس شماره ۱ و در ۲ واحد درسی ارائه می‌شود.

• درس‌های مورد نیاز سال اول

- درآمدی بر دین اسلام، شماره درس: ۳۸۱۰۸، ۴ واحد درسی، مدرس: دکتر بارآشر
- مقدمه‌آشنایی با هشت بخش دین اسلام، شماره درس: ۳۸۱۰۷، مدرس: خانم لی چیپ من و سایرین.
- هر یک از بخش‌ها را یک مدرس تدریس می‌کند.
- آشنایی با تاریخ اسلام و خاورمیانه ۱، شماره درس: ۳۸۱۲۴ بخش الف (دوره‌میان) ۴ واحد درسی شامل دو بخش: مدرس بخش اول: دکتر آمیتای، مدرس بخش دوم، دکتر الاد.
- آشنایی با تاریخ اسلام و خاورمیانه ۲: شماره درس: ۳۸۱۲۱ بخش ب (دوره مدرن)، ۴ واحد درسی شامل ۵ بخش، مدرسین: ۱- پرفسور هوکستر ۲- دکتر پری ۳- دکتر پری ۴- دکتر لاپیدوت ۵- دکتر لاپیدوت.

• درس‌های سال دوم

- اتحاد و تفرق در هنر اسلامی، شماره درس: ۳۸۱۲۳، مدرس: دکتر میلستن
- رفاه در جهان اسلامی دوره‌میان، شماره درس، ۳۸۲۷۵، مدرس: دکتر آمیتای
- ترکیه در دوره مدرن، شماره درس: ۳۸۳۳۶، مدرس: پرفسور گربر
- الجزیره در دوره مدرن، شماره درس: ۳۸۲۵۵، مدرس: پرفسور هوکستر
- سوریه در دوره مدرن، شماره درس، ۳۸۳۵۱، مدرس: پرفسور مائوز
- مصر در دوره مدرن، شماره درس: ۳۸۳۵۲، مدرس: پرفسور کوهن
- سودان در دوره مدرن، شماره درس: ۳۸۵۰۱، مدرس: دکتر مور هارل

• درس‌های سال سوم

- مطالعه‌ای در هنر فاطمیان، شماره درس: ۳۸۲۰۱، مدرس: پرفسور روسن آیلون
- فلسطین در دوره‌های اولیه مسلمین (۱۰۹۹ - ۱۲۳۴)، شماره درس: ۴۸۲۶۳، مدرس: دکتر الاد
- جوامع مذهبی و اقلیت‌های قومی در خاورمیانه در دوره مدرن، شماره درس: ۳۸۴۰۷، مدرس: پرفسور مائوز
- الگوهای حکومتی در خاورمیانه مدرن، شماره درس: ۳۸۸۲۳، مدرس: پرفسور گربر
- نظام بین اعراب، شماره درس، ۳۸۲۴۹، مدرس: دکتر پوده
- مصر تحت حکومت سادات، شماره درس: ۳۸۴۳۳، مدرس: پرفسور اسرائیلی
- اردن و فلسطینیان، شماره درس: ۳۸۳۶۳، مدرس: دکتر ریتر

■ پژوهش:

در مؤسسه ترومن، واحد تحقیقاتی خاورمیانه از مهم‌ترین و بزرگ‌ترین واحدهای تحقیقاتی است که در رابطه با مسایل منطقه‌ای و تاریخ اسلامی معاصر و گذشته پژوهش می‌کند. اکثر تحقیقات مؤسسه در رابطه با روند صلح خاورمیانه و صلح اعراب و اسرائیل متمرکز شده و به جنبه‌های مختلف آن از جمله اقتصاد، اجتماع، سیاست، ایدئولوژی، گرایش‌های قومی در خاورمیانه معاصر می‌پردازد. اعضای پژوهشکده در مؤسسه شامل دانشمندان عرب و یهود از اسرائیل و سایر کشورها در زمینه‌های تخصصی گوناگون منطقه‌ای از جمله فلسطین عثمانی، ایران، ترکیه و کشورهای عربی به خصوص در عصر مدرن فعالیت می‌کنند. بعضی از اعضای هیأت علمی مؤسسه در پروژه‌های مشترکی با علمای اردن و فلسطین مشارکت می‌کنند. در حال حاضر، علایق روز افزون برای تحقیق در زمینه حقوق زنان وجود دارد و این مسأله در حال افزایش است.

از فعالیت‌های این واحد می‌توان به برگزاری کنفرانس در سال ۲۰۰۱ در رابطه با خاورمیانه، فلسطین، اعراب فلسطینی در اسرائیل و سخنرانی‌های مربوط به امور و جریان‌های اخیر اشاره کرد. به علاوه، سمینارهای بین‌آموزشی نیز برگزار می‌شود که در راستای تجزیه و تحلیل چگونگی و مقدار تأثیرگذاری سایر رشته‌ها برای درک بهتر از تاریخ خاورمیانه است.

۱. **یهودیت و اسلام در آینه هنر**، نویسنده: شالوم صبور، اورشلیم، ۱۹۹۵. این کتاب منتخبی است از سخنرانی‌های برگزار شده در کنفرانس بیست و هفتمین سالگرد بزرگداشت هنر یهودی در سال ۱۹۹۵. این کنفرانس به دنبال بررسی جنبه‌های مختلف تأثیر دوجانبه هنر و فرهنگ یهود و اعراب مسلمان از دوره میانه تا زمان حاضر است. سخنرانی‌ها با ضمایم کامل در کتاب منعکس شده است. عناوین سخنرانی‌ها و سخنرانان در جزوه اصلی آمده است.

۲. **کتاب مقدس و تفاسیر آن در شیعه امامیه اولیه**، نویسنده: میر بارآشر، ۱۹۹۹، اطلاعات کامل و فصول و عناوین مختلف این تحقیق در جزوه اصلی موجود است.

■ نام اساتید، محققان و آدرس آن‌ها:

۱- آقای شراق عاصف

۲- خانم یانل کوهن

۳- آقای اوفا افراطی

۴- خانم اوفا هاگون

۵- خانم تیکوا هاسون

۶- آقای دال شووال

۷- آقای جاکوب لاندو، تخصص: زبان سیاسی در حکومت‌های اسلامی اتحاد جماهیر شوروی سابق

۸- موشه یگار، دانشکده مطالعات آسیای شرقی، تخصص: روابط اسرائیل و آسیا

۹- کلینتون بایلی، محقق: تخصص: شیعیان لبنان، نقشه‌های موجود برای روند صلح اسرائیل و فلسطین

۱۰- آمنون کوهن، مدیر مؤسسه ترومن، استاد تاریخ مردم مسلمان، تخصص: تاریخ اورشلیم در زمان حکمرانی اسلام، دموکراسی و احزاب سیاسی در خاورمیانه مدرن، روند صلح و ...

۱۱- انتھال غنیم، محقق، تخصص: علوم و دانش در اسلام، دانشگاه‌ها و مؤسسات فرهنگی جهان سوم، جنبه‌های دینی تحصیلات آکادمیک

۱۲- الی پوده، دانشکده مطالعات علوم اسلامی و خاورمیانه، تخصص: بازتاب‌های نزاع اعراب و اسرائیل در متون تاریخی، مسیری به جنگ سال ۱۹۶۷ و ...

۱۳- راث رودد، دانشکده مطالعات علوم اسلامی و خاورمیانه، تخصص: زن در اسلام و خاورمیانه، مفهوم و ملاحظات مدرن از زندگی حضرت محمد (ص)

۱۴- رافائل اسرائیلی، استادیار دانشکده مطالعات آسیای شرق و دانشکده مطالعات علوم اسلامی و خاورمیانه دانشگاه عبری، تخصص: بنیادگرایی اسلامی، اسلام در چین، فتح چین توسط فرانسه در قرن نوزدهم، وی در فز مراکش به دنیا آمد. از سن ۱۴ سالگی به اسرائیل سفر کرد و در ارتش اسرائیل مشغول به خدمت شد. تا سال ۱۹۶۸ به عنوان افسر اطلاعاتی در ارتش خدمت کرد و سپس آن‌جا را ترک گفت. هم‌اکنون وی متأهل و صاحب سه فرزند است. زبان: عبری، انگلیسی، فرانسه، عربی و چینی. آثار: مسلمانان در چین: مطالعه‌ای در رابطه با تضادهای فرهنگی ۱۹۸۰، ۲۶۰ صفحه (این مجموعه که به عنوان کتاب به انتشار رسیده است عنوان پایان‌نامه دکترای ایشان هم است)، مرد نافرمان: زندگی‌نامه سیاسی انور سادات، انتشارات نیکلسون لندن، ۱۹۸۵، ۳۰۰ صفحه

■ سمینار، کنفرانس و کارگاه تحقیق:

۱. کارگاه پژوهشی در رابطه با مطالعات اسلام و خاورمیانه، برگزار کننده: دکتر رون شهام مناسب برای دانشجویانی که فاقد زمینه اطلاعاتی در رابطه با مطالعات علوم اسلامی هستند. منابع مطالعاتی برای آشنایی با مذاهب مختلف اسلام، معرفی می‌شوند. گرایشات تحقیقی در رشته علوم اسلامی بحث و بررسی می‌شوند. مقطع برگزاری: دوره کارشناسی ارشد
۲. حکومت و جامعه در جهان اسلامی میانه، برگزار کننده سمینار: دکتر روون آمیتا بررسی تاریخی اسلام از زمان ظهور در نیمه اول قرن هفتم هجری تا زمان پیروزی امپراطوری عثمانی بر ممالیک و صفوی، و پایه‌گذاری قدرت اصلی جهان اسلام (اوایل قرن شانزدهم). تأکید اصلی بر تاریخ اجتماعی و سیاسی سرزمین‌های اسلامی مرکزی (مصر، ایران و ترکیه) است به خصوص ابعاد فرهنگی و مذهبی مسأله.
۳. مؤسسه روابط بین‌الملل دیویس سمیناری در رابطه با بنیادگرایی اسلامی در دسامبر ۲۰۰۲ برگزار کرده است. مدیر مؤسسه آقای پرفسور یاکوب بارسیمون در سخنرانی ابتدایی و افتتاحیه در رابطه با «دلایل فرهنگی گسترش بنیادگرایی اسلامی مدرن» سخنرانی کرده است. موضوعات:
  - گرایشات و ایدئولوژی در اسلام
  - تعامل بین گروه‌های بنیادگرایی اسلامی
  - فلسطین - فیما بین اسلام ملی‌گرا و اسلام جهان وطن
  - اسلام در آسیای شرقی و قزاقستان